

Årsberetning 2022 NEKF`s utvalg – Avlsutvalget for norsk elghund sort

Avlsutvalgets medlemmer:

Medlem:	Rita Vasland
Medlem:	Harald Holm
Medlem (jan-april):	Knut Olav Mellemsæter
Leder (jan-april):	Camilla Hartz Repshus
Leder (april-des):	Kari Skjauff

Avlsutvalget har hatt møter minst en gang per måned, de aller fleste digitalt på teams og messenger. I tillegg har vi hatt mye kontakt via epost og telefon. Avlsutvalget har godkjent og publisert nye avlshanner og oppdatert hannhund liste, bistått oppdrettere med å finne hannhund og godkjent og publisert parringer. Kart og liste over kull har blitt oppdatert. Avlsutvalget har også besvart mange henvendelser angående testing og stambokføring av glaukom og ataksi.

Det ble besluttet å innføre krav om stambokføring med resultat fri for glaukom og ataksi for et av foreldredyrene for å få godkjent parring, gjeldende fra 01.09.22. Det ble også besluttet å innføre nye avlskriterier, gjeldende fra 01.01.23.

Prosjekt overgangsvirvel er igangsatt. 55 hunder har til nå vært inne til undersøkelse på Jeløya Dyreklinikk.

Sak fra 2021 ang genetisk variasjon for rasen er utført, Aninova har utarbeidet populasjonsstatistikk. I oppsummering i rapporten omtales viktigheten av å minimere fremtidig innavl. Det er helt avgjørende at tiltaket som begrenser bruken av enkeltindivider opprettholdes og det bør være et mål at så mange individer som mulig bidrar til neste generasjon for å bevare den genetiske variasjonen som finnes i rasen i dag.

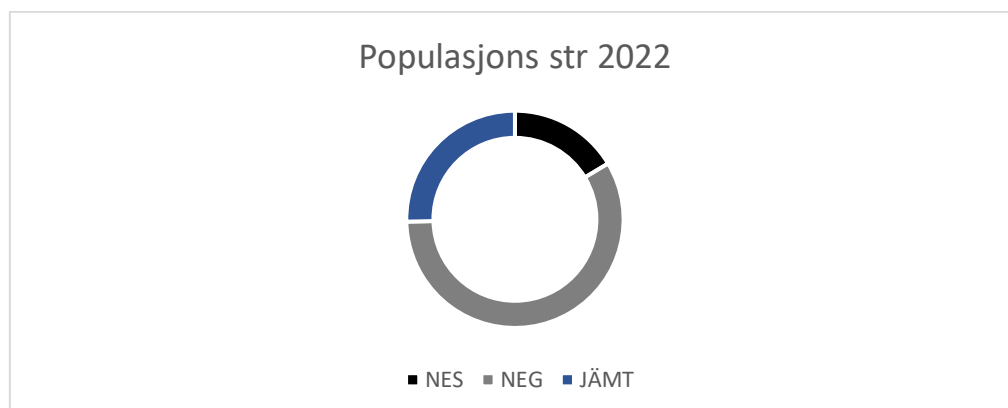
Krav om stambokførte fri-resultater for glaukom og ataksi hos foreldredyr for å få registrert valp hos NKK ligger nå hos sunnhetsutvalget til behandling.

Rasen er fortsatt i vekst, det er i 2022 registrert 81 kull, og 374 valper. I 2021 ble det registrert 362 valper.

Prioriteringer i avlsarbeidet

1. Helse
2. Gemytt
3. Genetisk bredde
4. Jaktegenskaper
5. Eksteriør

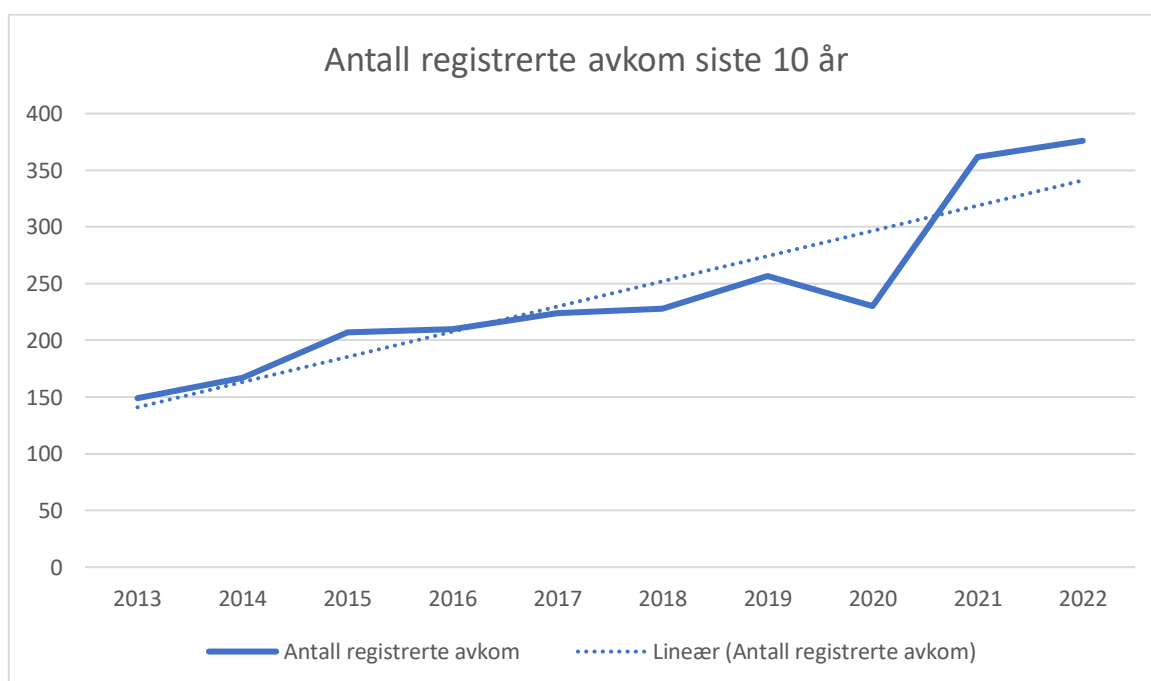
Populasjonens størrelse

Figur 1 Populasjonsstørrelse

Kilde Dogweb NKK

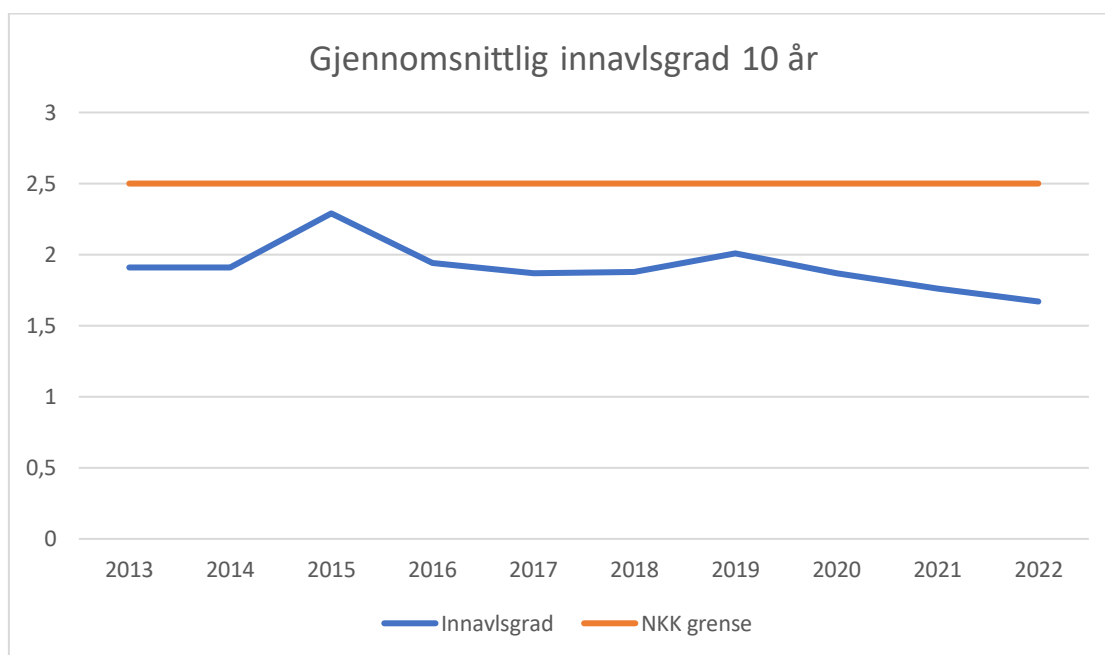
Registreringstall siste 10 år

Figur 2 Antall registrerte avkom siste 10 år

Kilde Dogweb NKK

Gjennomsnittlig innavlsgrad 10 år

Figur 3 Gjennomsnittlig innavlsgrad 10 år

Kilde Dogweb NKK

Norsk elghund sort er en relativt liten populasjon. Rasen er populær og økende, antall registrerte avkom i 2022 var 376, fordelt på 81 kull. Gjennomsnittlig kullstørrelse var 4,6. Det ble født 191 hanner og 183 tisper. 2 hunder (hanner) er født i Sverige.

«I lukkede populasjoner hvor det er en seleksjon på foreldre dyr vil det alltid være en viss innavlsøkning per generasjon eller år. Det er viktig at denne økningen blir så liten som mulig. Det å ha fokus på bruk av flest mulig hannhunder og tisper vil være gunstig for å unngå en rask innavlsøkning. Antall valper registrert er økende, det samme med antall individer brukt som foreldre til neste generasjon. Til tross for en relativt rask innavlsøkning de siste årene, har kullstørrelsen ikke blitt redusert. I 2008 var kullstørrelsen på 3,5, i 2009 var den på omtrent 5 og der har den ligget siden. Det ser derfor ikke ut til at rasen viser tegn til 'innavlsdepresjon'.» (Kilde: Aninova populasjonsstatistikk).

Helse

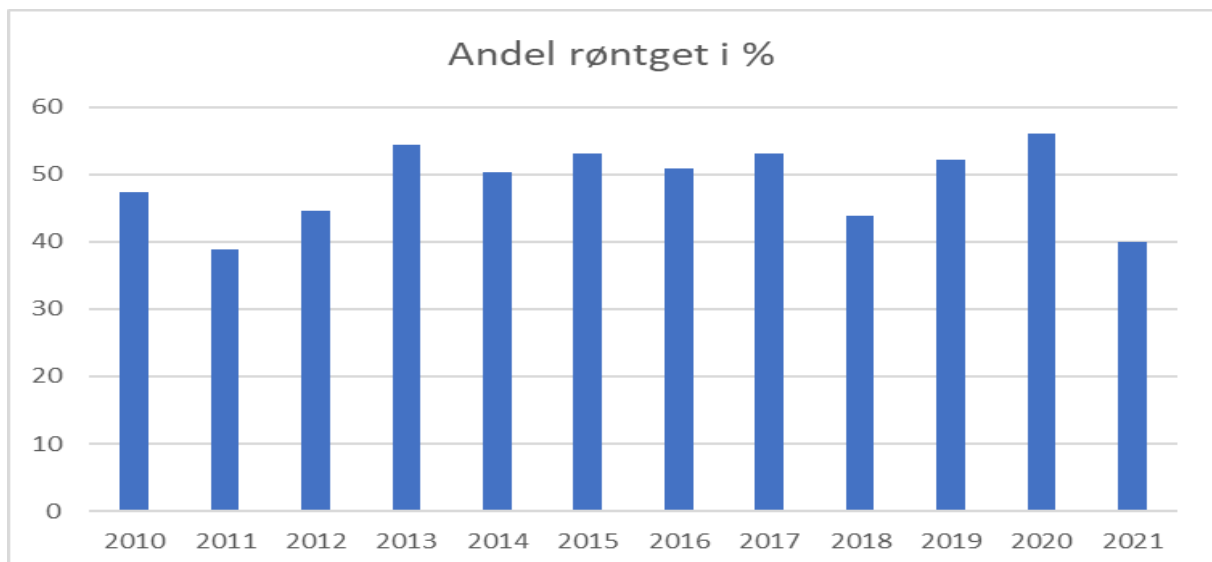
Helse er det som vi i vårt avlsarbeid skal prioritere høyest. Vi ønsker å ha friske og funksjonelle hunder med gode liv. Spesielt i en så liten rase som NES er det viktig å prioritere helse høyt fordi vi er avhengig av å bruke flest mulig hunder i avl for å unngå for sterk innavl. Det betinger at helsedefekter som HD, grønn-stær, ataksi og overgangsvirvel ikke blir så utbredt at det i vesentlig grad begrenser hvilke hunder det kan avles på.

De utfordringene vi har på helse i dag er arvelig grønn-stær, ataksi, overgangsvirvel og epilepsi. Gentestene både for grønn-stær og ataksi er viktige for arbeidet. Det ble åpnet

mulighet for å stambokføre testene 1. januar i 2022. Fra 1. september i 2022 ble det innført krav for godkjenning av parring, at minst en av hundene skal være stambokført fri for hver av de to genene. Svarthundeierne har vært svært flinke til å følge opp dette kravet selv om det praktisk er noe innfløkt å gjøre det. Det er derfor lagt et godt grunnlag for det kravet som NKK kommer til å innføre om at registrering av valper vil betinge stambokførte gentester på begge foreldre for begge sykdommer. Kravet kan komme allerede i 2023.

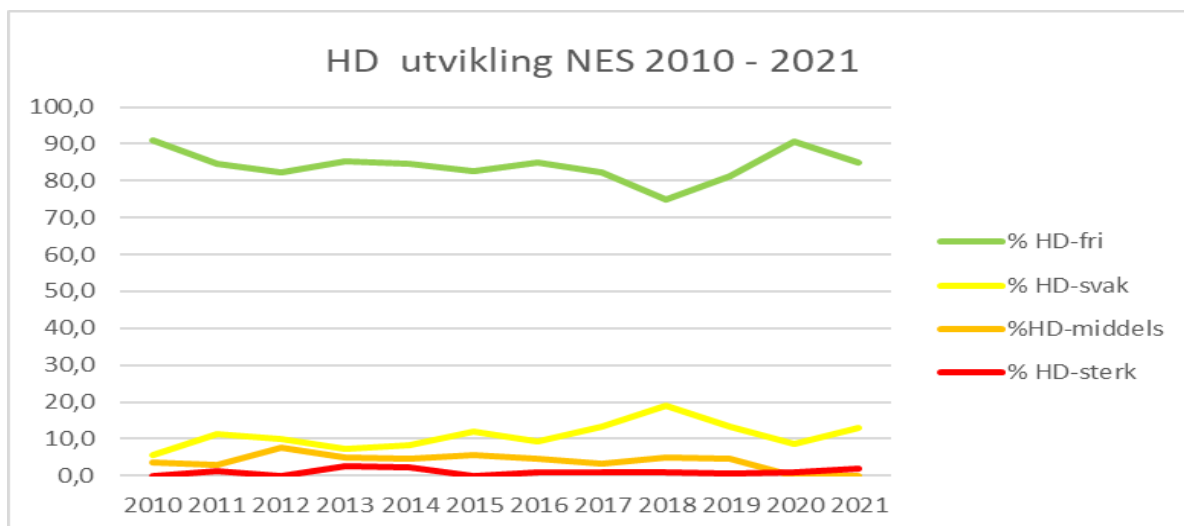
Hofterledds-dysplasi - HD

NES er en rase som har relativt god HD-status. I 2017 ble det innført HD-indeks. Indeksen forteller om hunden er bedre eller dårligere enn gjennomsnittet av rasen når det gjelder avl og HD. Den tar i tillegg til hundens HD-diagnose hensyn til diagnosene til foreldre, søsken og avkom. Gjennomsnittet er 100. Parringer godkjent av avlsutvalget skal alltid ha en samlet HD-indeks på 200 eller mer. I tabellen nedenfor ser vi at dette allerede har gitt effekt. Resultatene for HD har blitt bedre i perioden siden indeksen ble innført i 2017.

Figur % andel HD-undersøkt i hvert årskull.

Tabellen blir noe misvisende fordi det fortsatt vil bli røntget mange hunder som er født i 2021. Men det er svært gledelig at **andelen allerede er 40% av alle hunder født i 2021**. NES-eiere er flinke til å HD-undersøke sine unghunder tidlig!

Figur HD-utvikling NES 2010-2021

Siste året ser vi allikevel en nedgang i antall frie (diagnose A og B) hunder. Det gikk ned fra 90,7% i 2020 til 84,8% i 2021. Det er fortsatt en svært god HD-status, men forteller samtidig at vi skal være nøye med å følge opp arbeidet med HD.

Det vil alltid være et diskusjonsspørsmål om kravet for godkjenning av parring skal være en indeks-sum som er minst lik gjennomsnittet, eller om vi skal legge kravet noe høyere, eks. 203. Det vil gi raskere framgang på HD-status, men noe færre mulige kombinasjoner av hunder.

Ataksi

Sykdommen heter egentlig *juvenil ataksi*. Juvenil betyr barnlig og ataksi betyr ukoordinerte bevegelser. Dette er også en arvelig lidelse som nedarves på samme måte som grønn-stær, recessivt. Valper som har fått genet både fra mor og far vil vise tegn til problemer med bevegelse allerede etter noen uker og må avlives. Gentest ble lansert i januar 2022 etter flere års jobbing i samarbeid med Norges Veterinærhøgskole.

I løpet av det året som er gått har 185 hunder blitt testet for genet. Det er imponerende. Av disse er 76% fri for genet og 24 % er bærere. Forekomsten er høyere enn forventet og forteller oss at det var viktig å få utviklet testen og få tatt den i bruk.

Grønn-stær (glaukom)

Vi har testet for glaukom siden 2016. Stambokføring ble innført i 2022. Det vil hjelpe oss mye i avlsarbeidet. Av de 109 hundene som ble testet for glaukom i fjor var 72% frie. Dette er omtrent som forventet.

AUNES ønsker at hunder med bærerstatus for en eller begge sykdommene blir brukt på lik linje med andre avlshunder. Det eneste vi skal ta hensyn til er å unngå å kombinere to bærere. Det ønsker vi for å bruke flest mulig hunder i avl. Hvis en bruker disse hundene på lik

linje med frie hunder går forekomsten av for eksempel glaukom ned med 7% på en generasjon (5 år). Genene vil altså nesten forsvinne av seg sjøl i løpet av noen generasjoner.

Overgangsvirvel (LTV- Lumbosacral transitional vertebra)

Lidelsen er utbredt i vår hunderase i likhet med mange andre raser. Lidelsen deles gjerne inn i tre typer hvorav type 3 er den mest alvorlige. Det er sjelden at vi legger merke til at hundene har lidelsen, men i tilfelle med LTV type 3 er det noe sammenvoksing mellom siste ryggvirvel og bekken. Dette gir gjerne en viss skjevhet i bekkenet som synes på HD-røntgen bilder, men er vanskelig å se på hunden. Lidelsen finnes både hos mennesker og hunder og er arvelig. Men vi kjenner ikke arvegangen i detalj.

I forbindelse med et doktorgradsarbeid har alle NES som er HD-fotografert siden 2016 også blitt undersøkt for LTV. Ca. 10% av HD-fotograferte hundene har LTV type 3. I mai 2022 deltok 18 svarthunder i en utvidet undersøkelse ved Jeløya Dyreklinikk. Det er veterinær Jon Andre Berg som tar doktorgrad på emnet, som undersøkte disse hundene. En stor takk til alle som stilte opp på dette! Hundene ble klinisk undersøkt, HD-fotografert og undersøkt både med CT og MR. Målet er å finne ut hvorvidt hundene er helsemessig påvirket av LTV og om mulig finne ut hvordan det nedarves.

Oppsummering helse

Norsk elghund sort har god helse. For mange lidelser ligger de vesentlig bedre an enn gjennomsnittet av hundepopulasjonen i Norge. For andre lidelser ligger vår rase på gjennomsnittet.

Når vi har tatt i bruk både to gentester og HD-indeks har vi bedre kontroll enn tidligere på utvikling av disse lidelsene. NES er også en av de rasene i Norge som har høyest andel HD-fotograferte hunder (i forhold til fødte).

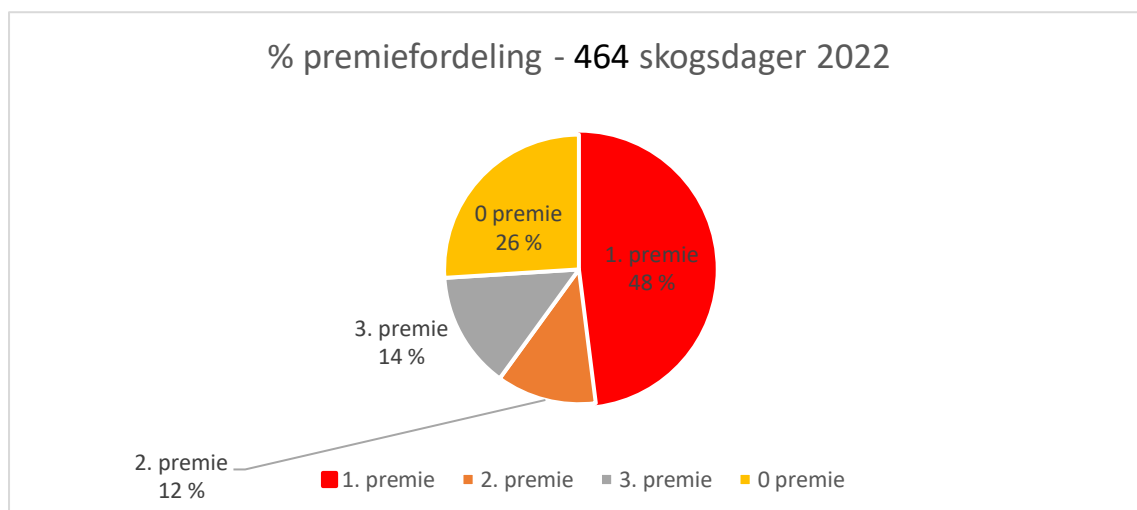
Utviklingen av HD etter at vi tok i bruk HD-indeks er svært god. HD-indeksen gir oss et mye sikrere grunnlag å avle på. Men vi hadde en viss nedgang i antall frie hunder siste år. Vi må derfor fortsatt ha stort fokus på HD.

Mange har allerede stambokført resultatene av gentestene for glaukom og ataksi. Det gjør at oversikten over forekomst blir bedre og avlsarbeidet blir enklere å administrere. En stor takk til eierne som har stambokført gentest resultater!

Et av rasens store fortrinn i avlsarbeidet er hundeeierne. Svarthundene har eiere som følger opp avlsarbeidet på en glimrende måte og er flinke til å konferere når de skal finne rett hannhund til tispå. Vi har trivelige, friske hunder og mange stolte og omsorgsfulle eiere. Stå på!

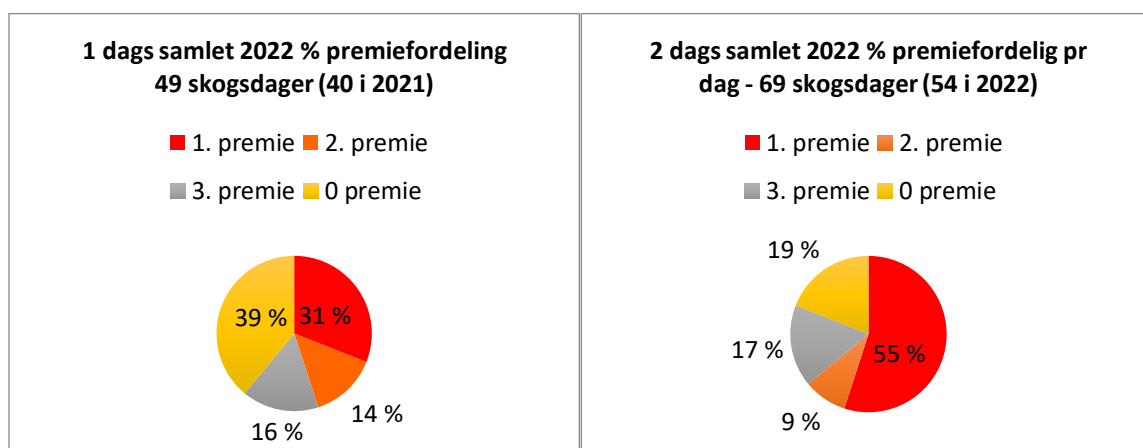
Jaktegenskaper hos Norsk Elghund Sort

Tallmaterialet for statistikk er hentet fra NPP og Dogweb – NKK. Det er gått i alt 464 skogs-dager i 2022 (314 i 2021). Hvis vi ser på alle prøver under ett så fordeler premieren seg prosentvis slik:

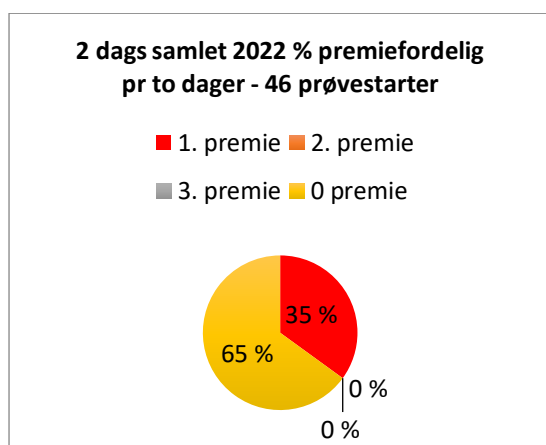
Figur 6 Prosentvis premiefordeling bandhund-prøver NES totalt i 2022.

Kilde: Dogweb NKK

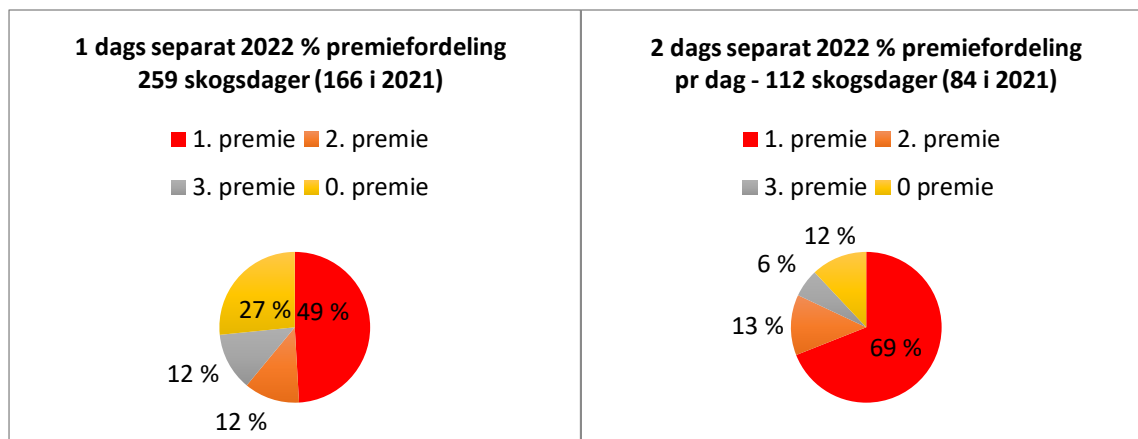

Figur 7 Prosentvis premiefordeling 1 dags samlet prøver
Kilde: Dogweb NKK

Figur 8 Prosentvis premiefordeling 2 dags samlet prøver pr dag. Kilde: Dogweb NKK

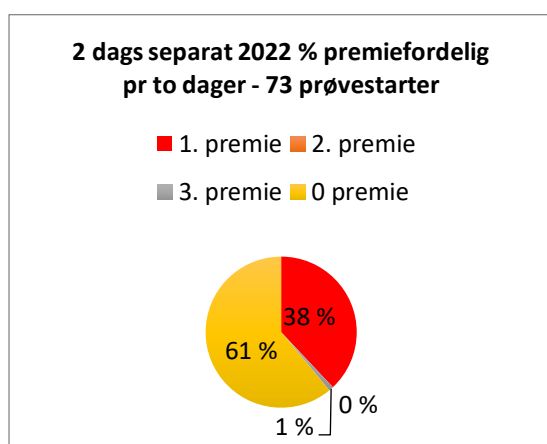

Figur 8b Prosentvis premiefordeling 2 dags samlet prøver totalt pr 2 dager. Kilde Dogweb NKK

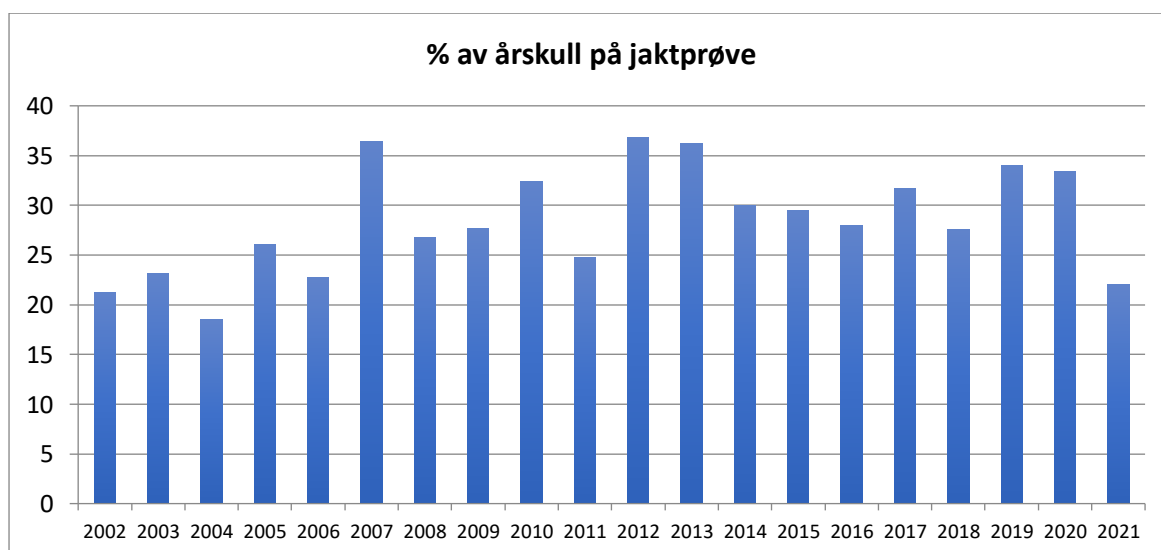

Figur 9 Prosentvis premiefordeling 1 dags separat prøver.
Kilde: Dogweb NKK

Figur 10 Prosentvis premiefordeling 2 dags separat prøver
pr dag. Kilde: Dogweb NKK

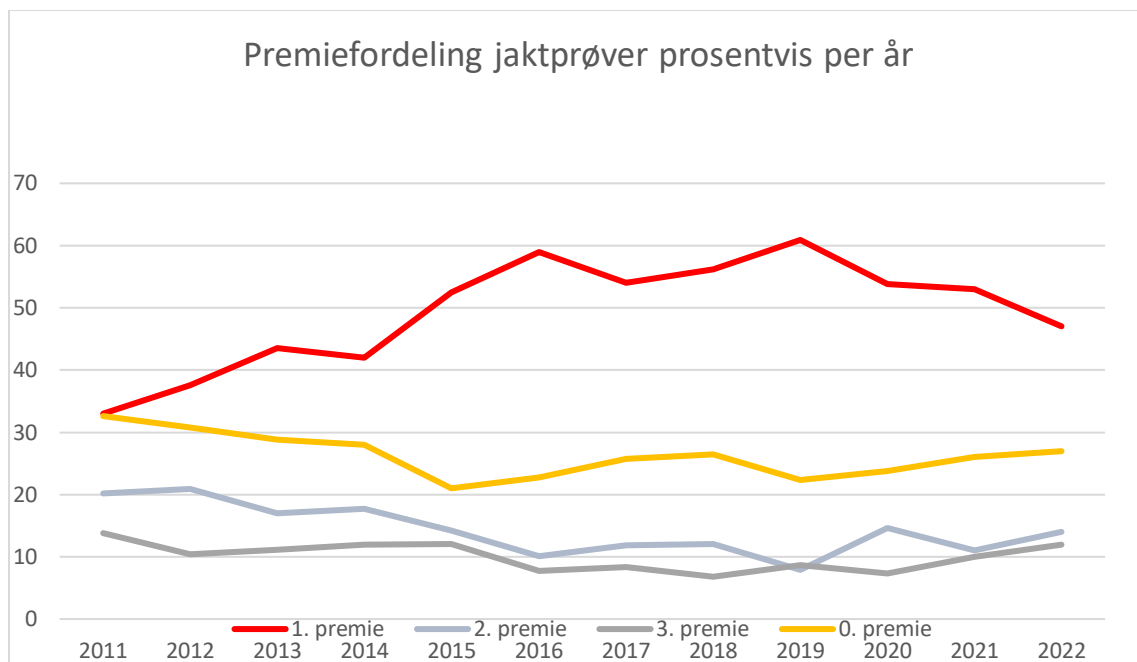

Figur 10b Prosentvis premiefordeling 2 dags separat prøver
totalt begge dager. Kilde: Dogweb NKK

Figur 11 Prosentvis fordeling av årskullene som stiller på jaktprøve. Kilde: Dogweb NKK

Tall for 2022 er ikke registrert da det naturlig nok er et fåtall av avkom fra 2022 som har gått prøve - grunnet ung alder.

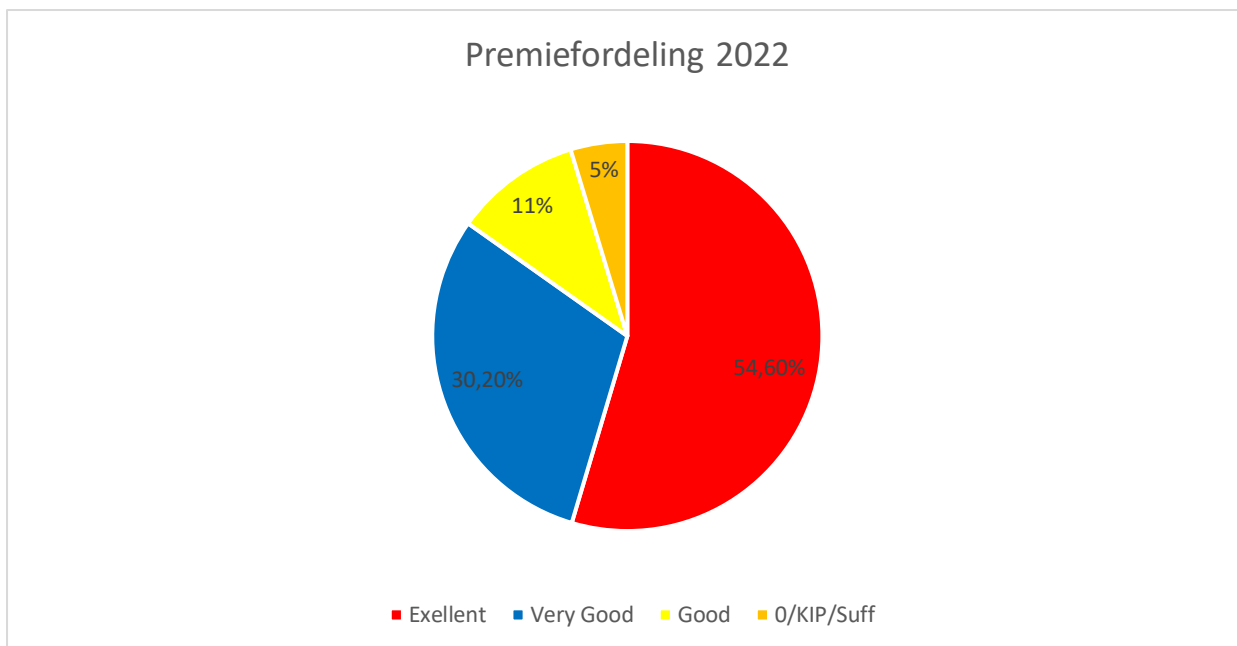

Jaktegenskapene hos norsk elghund sort holder et stabilt høyt nivå og det er en stor andel av årskullene som bidrar til denne dokumentasjonen. Vi ser allikevel en nedadgående trend i forhold antall oppnådde 1. premier. Det er veldig bra at mange klubber og ressurspersoner holder bandhundkurs, og på denne og andre måter gir nye hundeeiere nyttig oppfølging, hjelp og inspirasjon.

Eksteriør hos Norsk Elghund Sort

Det er i 2022 stilt 908 hunder på utstilling. Gjennomsnittet er nesten nøyaktig som i fjor 13,6 NES på hver utstilling. Det er stilt hunder født 2011 til 2022, men med sterk overvekt av hunder født i 2020 og 2021. Koronarestriksjonene er borte, og utstillingene har blitt avviklet normalt med tanke på begrensninger og tilskuere. Flere utstillinger har blitt arrangert i 2022 sammenlignet med tidligere år, og antall påmeldte NES virker og være i stadig økning.

Vi har sett på resultatene gjort på alle utstillingene og figuren under viser premiefordelingen gjort i prosenter. Alle data er hentet fra NKK, dogweb.

Figur 12 Premiefordeling utstilling 2022 - tverrsnitt av populasjonen

Kilde Dogweb NKK

Diagrammet viser tydelig at det er mest Excellent- premiegrad som blir tildelt. 46 % av Exc. - premiegrad fikk i tillegg utdelt CK, som viser at rasen er eksteriørmessig god rasetypisk som beskrevet i RAS-dokumentet. Prosentdelen Suff, KIP og 0 holder seg stabilt veldig låg. Denne figuren viser prosentvis premieutdeling på alle som har stilt, men ser man på hvert årskull, så stemmer den også overens. Det er størst prosentvis del av premiegrad Excellent i alle årskull stilt på utstilling 2022.

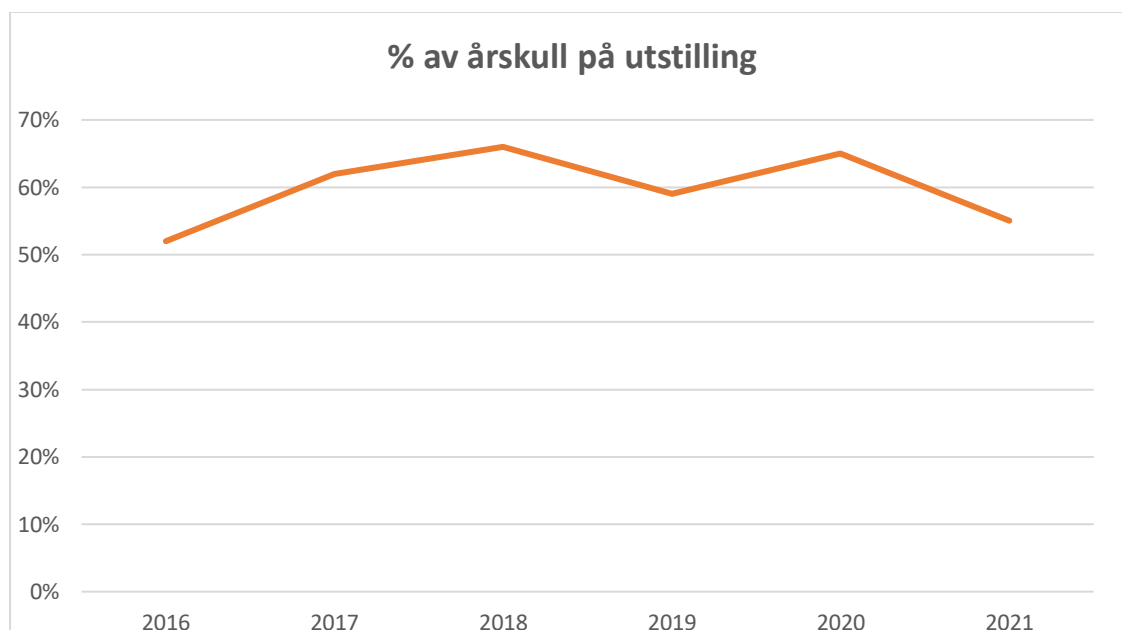
Figur 13 Eksteriøre anmerkninger 2022

Kilde NKK

AU har sett på 300 kritikker fra 2022, (en hund er kun representert med 1 kritikk). Eksteriøre anmerkninger fordeler seg som på figuren over. AU NES ønsker at det i eksteriørbedømming av NES dømmes hardere for anmerkninger som er av betydning for funksjon – som fallende kryss, lang lend,

åpne vinkler og kort steglengde. Fallende kryss er bemerket hos 39 av 300 hunder. Det kan også bemerkes at 16 hunder av de 300 fikk kommentar på å være reserverte/sky. AU oppfordrer til å delta på ringtrening, samt å ha søkelys på å varme opp hunden før den stilles i ringen.

Vi har sett på statistikk for hvert årskull tilbake i tid. Vi har kun sett på alle valper født 2016 til 2021, da det var i disse kull årets utstilling kunne gjøre en forskjell. Figuren under viser hvor mange fra hvert årskull som har vært på utstilling. Eksteriøret på Norsk elghund sort må kunne sies å være meget godt dokumentert, da mellom 50 - 60 % av hunder i hvert årskull har vært på utstilling! Ser man på tidligere statistikker, fra år 2010 til 2015 viser dette tallet seg å være veldig stabilt.

Figur 14 Prosentvis fordeling av hunder fra årskull som stiller på utstilling

Kilde Dogweb NKK

Oppsummering eksteriør

Rasen har godt dokumentert, rasetypisk og funksjonelt eksteriør. Oppdrettere bør ha fokus på fallende kryss, lang lend og korte steg som er de hyppigste konstruksjonsmessige anmerkningene på utstillinger.

Kilder: all data som grunnlag for statistikker er hentet fra NKK.

Avlsutvalget takker for et flott samarbeid med NES eiere gjennom 2022!